

Mgr. Radka Hnyková

Diagnostika školní zralosti v souvislosti s adaptací žáků v 1. ročníku ZŠ

Posudek vedoucího diplomní práce

Problém trvalé aktuálnosti: generace dětí dorůstají, vstupují do školy a psychologie už nejméně 50 let hledá možnosti co nejlepší predikce jejich zdatu, případně indikátory budoucích obtíží. I v naší psychologické diagnostice se od 60. let minulého století ustavila a ověřila baterie psychologických testů, které se k tomuto účelu užívají. Jsou spjaty zejména se jménem zesnulého doc. Jaroslava Jiráska. Dosud jsou užívány s původními normami. Je nanejvýš potřebné čas od času zrevidovat platnost těchto metod. Tohoto úkolu se velmi kompetentně ujala Mgr. Radka Hnyková, která touto psychologickou prací navázala na své předchozí studium speciálně pedagogické a na svou předchozí diplomní práci věnovanou pedagogické diagnostice školní zralosti.

V literárně přehledové části zprvu uvádí vývojově psychologický přehled věkové problematiky dětí mezi 3 a 8 roky věku. Činí tak s výbornou znalostí příslušné literatury, popisuje zasvěceně nejen vývoj myšlení, motoriky a kresebných dovedností dětí v tomto věku, ale též socializaci a vývoj osobnosti. Dostává se tak k samotné otázce školní zralosti, kterou dopodrobna vymezuje ve všech jejích složkách. Uvádí příslušné legislativní předpisy týkající se nástupu do školy a odkladu školní docházky i přehled o počtu dětí, kterých se v běžném ročníku problém nástupu do školy týká.

Samostatná kapitola se týká psychologické diagnostiky školní ne/zralosti, je uveden přehled u nás užívaných metod. Podrobněji přibližuje ty z nich, jež užívá ve vlastním projektu: Matějčkovu Zkoušku znalostí předškolních dětí (1976, 1992), Jiráskův Orientační test školní zralosti (1970, normy z r. 1964), Test hvězd a vln Ursuly Avé-Lallemant (1978).

Ve zvláštní kapitole je přiblížena problematika adaptace žáka na školní docházku a obtížemi, které v této oblasti mohou nastat.

V empirické části si autorka klade za cíl prozkoumat souvislosti mezi výsledky ve vybraných diagnostických metodách v rámci diagnostika školní zralosti a budoucí

adaptace dítěte v 1. třídě. K tomu účelu vytvořila vlastní Dotazník adaptace dítěte na školu. Zatímco vyšetření školní zralosti se dělo v červnu před nástupem do školy, Dotazník adaptace byl aplikován v březnu prvního ročníku školní docházky. Výsledky obou etap vyšetření podle jednotlivých diagnostických metod byly vzhledem k výsledkům v Dotazníku adaptace statisticky korelovány. Prvé části zkoumání se podrobilo 51 dětí z mateřských škol, druhou část dítěte absolvovalo 43 dětí základní školy na malém městě, přibližně napůl dívek a chlapců.

Při předkládání výsledků autorka nejprve charakterizuje výsledky v získané v jednotlivých metodách a uvádí korelace mezi výsledky v Dotazníku adaptace a jednotlivými testy školní zralosti. Nejvyšší statisticky významnou korelaci shledává mezi výsledky v Dotazníku adaptace a Testu hvězd a vln, následovaném Orientačním testem školní zralosti. Statistickou signifikanci se nedaří prokázat mezi výsledky v Dotazníku adaptace a Testu znalostí předškolních dětí.

Potvrzuje se tedy trvalá užitečnost Jiráskova Orientačního testu školní zralosti, ale i to, že výkony dětí se v tomto testu od r. 1964 zlepšily (žádné dítě nedosáhlo v něm podprůměrného výsledku, nejvíce výkonů bylo v horním pásmu průměru). U Testu znalostí se poukazuje při analýze výsledků na to, že některé otázky neodpovídají už současnému stylu života. Vzcházejí tak některé podněty pro jeho aktualizaci. Výsledky práce doporučují pozornosti psychologů Test hvězd a vln, u nás užívaný necelých 20 let, ale stále málo rozšířený. Pokud dítě v tomto testu podle uvažovaných kritérií neuspěje, měla by mu preventivně být věnována zvýšená pozornost. V souladu s očekáváním skórují v tomto testu lépe dívky než chlapci. Test je praktický i jednoduchostí zadání a malou časovou náročností.

Dotazník adaptace autorkou sestavený je charakterizován i některými psychometrickými charakteristikami. Jeví jako vhodný k validizaci a případnému širšímu použití.

Autorka si uvědomuje i limity svého výzkumu a formuluje některá doporučení pro další výzkum i praxi.

Práce má všechny náležitosti pečlivě zpracované diplomní práce. Zachytil jsem jediný překlep v seznamu literatury u Jiráskova testu (snadno opravitelné ve výtiscích práce). Literatura je obsáhlá, zahrnuje i anglické položky. Všechny potřebné další údaje týkající se užitých metod, příkladů jednotlivých zjištění, textu Dotazníku

adaptace i návodu k hodnocení Testu hvězd a vln jsou uvedeny v přílohách. Autorka v průběhu vypracování práce se mnou jako s vedoucím velice dobře spolupracovala, přicházela spontánně ke konzultacím a respektovala nabídnuté podněty.

Diplomandka prokázala znamenitou schopnost práce s psychologickou literaturou, schopnost stanovit si výzkumná projekt a realizovat jej. Práce se proto může stát předmětem obhajoby a za sebe navrhuji hodnotit ji jako výbornou.

26. 8. 2012

PhDr. Jaroslav Šturma